

© Хмара Т.В., Ахтемійчук Ю.Т., Гулик Р.П., 2010

УДК 611.714/715

ЕПОНІМІЧНІ НАЗВИ СТРУКТУР У КЛІНІЧНІЙ АНАТОМІЇ ГОЛОВИ ТА ШИЇ

Т.В.Хмара, Ю.Т.Ахтемійчук, Р.П.Гулик

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Альбрехта шов [L.Albrecht] – шов на слизовій оболонці ротової порожнини у немовлят, розташований попереду різцевого шва.

Бартоліні протока [C.Bartholini] (Ривінуса протока) – велика під'язикова протока (ductus sublingualis major) – протока під'язикової слинної залози, відкривається на під'язиковому м'ясці (saguncula sublingualis) разом з піднижньощелепною протокою.

Баугіні залоза [C.Bauhin] (Бландена залоза, Нуна залоза) – передня язикова залоза (glandula lingualis anterior) – серозно-слизова залоза, розташована в товщі м'язів передньої частини язика.

Бішоффа дивертикул [Th.L.Bischoff] – прорив заглоткового абсцесу в пристравохідну клітковину; іноді може сполучатися з просвітом стравоходу.

Блазіуса протока [G.Blasius] (Стенона протока) – привушна протока (ductus parotideus) – після виходу із привушної залози протока розміщується горизонтально на зовнішній поверхні жувального м'яза, біля його переднього краю прямує досередини, пронизує жирову тканину та щічний м'яз, простягається 5-10 мм під слизовою оболонкою щоки і відкривається у присінок ротової порожнини на рівні другого великого кутнього зуба верхньої щелепи; довжина протоки – 15-40 мм, діаметр просвіту – 3 мм.

Болла вставні трубочки [Ch.F.Boll] (Болла слинні ходи) – дрібні вивідні протоки від часточок слинних залоз, на кінцях яких знаходяться секреторні відділи.

Бона вузлики [H.Bohn] – скупчення зроговілого епітелію на слизовій оболонці ротової порожнини вздовж шва твердого піднебіння

та гребеня коміркових відростків у немовлят.

Бонвілла трипунктовий контакт [W.G.A. Bonwill] – контакт зубів у трьох точках на різцях і дистальних горбах обох третіх великих кутніх зубів, який утворюється при рухові нижньої щелепи вперед до змикання різальних країв різців; як показник нормального прикусу враховується під час протезування зубів.

Борде отвір [J.Bordet] – отвір вуздечки язика (osteolum umbilicale frenuli linguae) – розташовується на дні маленької ямки біля вуздечки язика на вершині вільної складки слизової оболонки, яким закінчується піднижньощелепна протока; може бути причиною флегмони піднижньощелепної залози.

Боумена залози [W.Bowman] – нюхові залози (glandulae olfactoriae) – слизові трубчасто-альвеолярні залози, секрет яких зволожує нервові закінчення слизової оболонки нюхової ділянки носової порожнини, що сприяє виникненню нюхових подразнень.

Бохдалека залозисті трубочки [V.A.Bochdalek] (Ривінуса отвори) – бічні розгалуження щито-язикової протоки (ductus thyroglossus), яка в ембріональному періоді з'єднує зачаток щитоподібної залози з ротовою порожниною.

Бохдалека канал [V.A.Bochdalek] – бічне трубчасте відгалуження рудиментарної щито-язикової протоки.

Вальдейера лімфатичне кільце [W.G.Waldeyer-Hartz] (Пирогова-Вальдейера лімфоепітеліальне кільце глотки) – сукупність лімфоїдних утворень – мигдаликів (язикового, глоткового, двох піднебінних і двох трубних), які оточують вхід у глотку.

Вальдейера тіло [H.W.Waldeyer-Hartz] –

щільна фіброзно-жирова клітковина, утворюється позад ручки груднини на місці регресуючої щитоподібної залози.

Вальтера протоки [A.F.Walther] (Ривінуса протоки) – малі під'язикові протоки (ductus sublinguales minores) – 20-30 окремих проток, які виходять із часток під'язикової залози, відкриваються в ротову порожнину на верхівці під'язикової складки.

Вартона протока [Th.Wharton] (піднижньощелепна протока, ductus submandibularis) – відходить від внутрішньої поверхні піднижньощелепної залози, прямує між щелепно-під'язиковим і під'язиково-язиковим м'язами в ротову порожнину, простягається під слизовою оболонкою біля внутрішньої поверхні під'язикової залози, відкривається обабіч вуздечки язика в під'язиковому м'ясі; довжина – 4-6 см, діаметр – 2-5 мм.

Врісберга горбик [H.A.Wrisberg] (клиноподібний горбик, tuberculum cuneiforme) – потовщення задньої частини черпакувато-надгортанної складки за рахунок розташованого в ній клиноподібного хряща.

Врісберга хрящ [H.A.Wrisberg] (клиноподібний хрящ, cartilago cuneiformis) – парний непостійний хрящ гортані, розміщений у товщі черпакувато-надгортанної складки (plica aryepiglottica) попереду ріжкுவатого хряща.

Галена шлуночок [C.Galenus] (Морган'ї шлуночок; шлуночок гортані, ventriculus laryngis) – парне розширення між правими і лівими парами справжніх і несправжніх голосових складок; шлуночки гортані спереду і зверху закінчуються заглибинами – гортанними мішечками (sacculus laryngis).

Геккермана зона [K.Haеckermann] (Лаймера зона) – ділянка переходу глотки у стравохід.

Гельмана центр [С.Е.Гельман] – реактивний центр у фолікулах піднебінного та глоткового мигдаликів лімфоепітеліального кільця глотки; реагує на чужорідну речовину за рахунок лейкоцитів, які тут утворюються.

Герлаха мигдалик [J.Gerlach] (Євстахія мигдалик; трубний мигдалик, tonsilla tubaria) – знаходиться на бічній стінці носової частини глотки біля глоткового отвору слухової труби, парний.

Гертвіга піхва коренева [O.Hertwig] (Гертвіга епітеліальна піхва, Серре епітеліальна піхва; піхва коренева епітеліальна, vagina radi-

calis epitelialis) – утворення у вигляді чохла, яке виникає при розростанні країв емалевого органа; визначає форму коренів зуба.

Гетчинсона зуби [J.Hutchinson] – змінені верхні центральні різці з коронкою викруткоподібної форми, півмісяцевою виїмкою на різальних краях та зменшеною (в порівнянні з іншими зубами) довжиною і шириною; спостерігаються при вродженому сифілісі.

Гіса канал [W.His] (Гіса протока; щитовидна протока, ductus thyroglossus) – ембріональна протока щитоподібної залози, яка з'єднує зачаток щитоподібної залози з ротовою порожниною; редукується наприкінці внутрішньоутробного періоду розвитку; може бути джерелом виникнення кіст та нориць шиї.

Глея залози [E.Gley] (Сандстрема тільця; прищитоподібні залози, glandulae parathyroideae) – залози внутрішньої секреції округлої або кулястої форми, які розміщені на задніх поверхнях часток щитоподібної залози; частіше їх чотири – дві верхні та дві нижні; беруть участь у регуляції обміну кальцію і фосфору.

Гунтера смужки [J.Hunter] (Петціуса смужки, Шрегера-Гунтера смужки; емалеві смужки, що чергуються, striae adamantinae alternatae) – темні та світлі радіальні смужки емалі зубів, що є ознакою їх ритмічного росту.

Гунтера язик [J.Hunter] – язик з яскраво-червоною та глянцевою поверхнею; ознака дефіциту в організмі вітаміну В12.

Гушке хрящ [E.Huschke] (Якобсона хрящ; лемешево-носовий хрящ, cartilago vomeronasalis) – частина хряща носової перегородки (cartilago septi nasi), яка знаходиться біля лемешево-носового органа Якобсона (organum vomeronasale).

Ебнера залози [Y.Ebner] (залози жолобуватих сосочків язика, glandulae papillarum vallatarum linguae) – слинні білкові залози, які знаходяться глибше жолобкуватих сосочків між спинкою і коренем язика, між його м'язовими пучками; їхні вивідні протоки відкриваються в жолобок сосочка.

Карабеллі горбик [G.C.Carabelli] (Карабеллі вузлик; аномальний горбик I верхнього моляра, tuberculum anomale dentis molaris primi superioris) – підвищення на язиковій поверхні коронки верхніх великих кутніх зубів.

Келлікера зв'язка [R.A.Kolliker] (коміркова зв'язка зуба, lig. dentoalveolare) – міцні спо-

лучнотканинні пучки між шийкою зуба і стінкою зубної комірки щелепи.

Келлікера каналці [R.A.Kolliker] (дентинні трубочки, tubuli dentinales) – каналці, які пронизують основну речовину дентину, в порожнині яких знаходяться відростки одонтобластів.

Кілліана простір [G.Killian] (Кілліана трикутник, глотково-стравохідний простір) – простір трикутної форми між глоткою і стравоходом, який заповнений сполучною тканиною; обмежений персне-глотковою частиною нижнього м'яза-звужувача глотки; його площа становить від 6 до 42 мм²; слабе місце стінки стравоходу, де можуть утворюватися дивертикули.

Кілліана пазуха [G.Killian] (Туртюаля пазуха; надмигдаликова ямка, fossa supratonsillaris) – бухтоподібний випин між верхнім полюсом піднебінного мигдалика та верхнім краєм мигдаликової пазухи; місце, де при захворюваннях піднебінного мигдалика запальний процес найтриваліший.

Кіссельбаха місце [W.Kiesselbach] (Кіссельбаха поле) – ділянка слизової оболонки носової перегородки на відстані 1-1,5 см від входу в носову порожнину; місце локалізації венозних сплетень – найчастішого джерела носових кровотеч.

Кнолля залози [Ph.Knoll] (гортанні залози, glandulae laryngeales) – трубчасті слизові розгалужені залози слизової оболонки гортані, здебільшого в ділянці несправжніх голосових складок.

Корффа волокна [F.Korff] (переддентинні волокна, fibrae predentini) – радіальні колагенові волокна у зовнішньому шарі зуба (плащовому дентині).

Лаймера трикутник [E.Laimer] – міжм'язовий трикутник на задній стінці шийної частини стравоходу, який обмежений з боків нижніми краями персне-глоткової частини нижнього м'яза-звужувача глотки – поздовжньо орієнтовних м'язових волокон стравоходу, що сходяться донизу; містить циркулярні м'язові пучки, які перетинаються чітко по серединній лінії; висота трикутника – 26-52 мм, у чоловіків він виразніший; слабе місце шиї.

Лалуетта піраміда [P.Lalouett] (пірамідна частка щитоподібної залози, lobus pyramidalis glandulae thyroideae) – непарний довгий відросток, який відходить вгору від перешийка або від

однієї з часток щитоподібної залози; своєю верхівкою пірамідна частка може досягати тіла під'язикової кістки; трапляється у близько 30 % людей.

Лангендорфа клітини [O.Langendorf] – клітини епітелію фолікулів щитоподібної залози, які вирізняються темнозабарвленою цитоплазмою.

Ланієр-Хаккермана простір [Lanier, Haesckermann] (персне-глоткова частина нижнього м'яза-звужувача глотки, pars sticopharyngea m. constrictor pharyngis inferior) – стоншена, неукріплена власною фасцією ділянка нижнього м'яза-звужувача глотки; вважається небезпечною зоною при езофагоскопії.

Лушки валики [H.Luschka] (Лушки-Пфаундлера валики; валики губ, toruli labiorum) – поперечні складки слизової оболонки губ у немовлят, які забезпечують щільне захоплення губами грудного соска матері.

Лушки перетинка [H.Luschka] (під'язиково-надгортанна зв'язка, lig. hyoepiglotticum) – зв'язка, яка з'єднує надгортанник з тілом під'язикової кістки.

Лушки мигдалик [H.Luschka] (глотковий мигдалик, tonsilla pharyngealis) – непарний мигдалик, розміщений у склепінні глотки; добре розвинений у дітей.

Лушки м'яз [H.Luschka] (Кілліана м'яз; нижній м'яз-звужувач глотки, m. constrictor pharyngis inferior) – м'язові волокна, які прямують від косої лінії щитоподібного хряща (щитоглотковий м'яз) та зовнішньої поверхні перснеподібного хряща (персне-глотковий м'яз); волокна нижнього м'яза-звужувача глотки віялоподібно розходяться назад і закінчуються у серединному шві, при цьому верхні пучки вкривають середній м'яз-звужувач глотки, а нижні оточують початок стравоходу; частину персне-глоткового м'яза, яка утворює на межі глотки і стравоходу замикач, називають "ротом" стравоходу.

Лушки хрящі [H.Luschka] – сесамоподібні хрящі гортані, які зрідка виявляються біля верхівки черпакуватих хрящів.

Макалістера персне-трахейний м'яз [A.Macalister] (персне-трахейний м'яз, m. sticotrachelis) – м'яз, який прямує від нижнього краю перснеподібного хряща до IV-V кілець трахеї за перешийком щитоподібної залози; варіант будови м'язів гортані.

Макалістера щито-під'язиковий м'яз

[A. Macalister] (щито-під'язиковий м'яз, m. thyrohyoideus; щито-зерноподібний м'яз, m. thyrotrochlearis) – знаходиться збоку від основних пучків щито-під'язикового м'яза; починається від вмістища прищитоподібних залоз і прикріплюється до заднього краю великого рогу під'язикової кістки; варіант будови щито-під'язикового м'яза.

Малассе епітеліальні острівці [S. Ch. Malassez] – скупчення епітеліальних клітин у періодонті сформованих зубів, що являє собою залишок епітеліальної піхви Гертвіга; може бути джерелом утворення корневих кіст.

Мейєра хрящі [Ed. V. Meyer] – сесамоподібні хрящі гортані.

Морган'ї отвір [G. V. Morgagni] (сліпий отвір язика, foramen caecum linguae) – отвір позаду середньої борозни на спинці язика, на межі між його коренем і тілом; залишок облітерованої щито-язикової протоки (ductus thyroglossalis).

Морган'ї придаток гортанний [G. V. Morgagni] (придаток шлуночка гортані, appendix ventriculi laryngis) – сліпий вузький випин на дні шлуночка гортані, яким він закінчується.

Муммері волокна [J. H. Mummery] (основна речовина дентину, substantia fundamentalis dentini) – фібрилярні структури в дентині, що розвивається.

Нейманна оболонка [E. Neumann] (перитубулярний дентин, dentinum peritubulare) – ділянка ущільненої основної речовини дентину, яка оточує порожнину та канал кореня зуба.

Оуена контурні лінії [P. Owen] (Шрегера контурні лінії, Ебнера волокна; дентинні смужки, що чергуються, striae dentini alternatae) – тангенціальні колагенові волокна внутрішнього шару зуба (припульпарний дентин); внаслідок неповного звапнення мають темніше забарвлення, ніж решта дентину.

Пассавана валик [Ph. G. Passavant] (Пассавана підвищення; трубний валик глотки, torus tubarius pharyngis) – поперечне підвищення носової частини глотки, яке обмежує ззаду отвір слухової труби, утворене її хрящем; від трубного валика простягається вбік трубно-глоткова складка, позаду валика і складки розташована глоткова сумка; трубний валик при ковтанні відокремлює носову частину глотки від ротової.

Пфлюгера зуб [E. F. W. Pfluger] – великий кутній зуб, який має найбільшу ширину біля шийки, а найменшу – біля жувальної поверхні; аномалія розвитку зубів.

Пфлюгера трубочки [E. F. W. Pfluger] (слинні трубочки, tubuli salivales) – численні короткі протоки під'язикової залози, які відкриваються вздовж під'язикової складки дна ротової порожнини.

Рівінуса залоза [A. O. Rivinus] (Сизанна залоза; під'язикова залоза, glandula sublingualis) – парна змішана залоза (довжина – 25-30 мм, ширина – 10-12 мм, товщина – 6-8 мм, маса – 3-5 г) оливоподібної форми, яка знаходиться на верхній поверхні діафрагми рота, на щелепно-під'язиковому м'язі; примикаючи до нижньої щелепи, зумовлює утворення на ній однойменної ямки.

Ріше сосочки [Ch. P. Richet] (грибоподібні сосочки язика, papillae fungiformes linguae) – сосочки слизової оболонки язика, які знаходяться переважно на кінчику та краях язика, кількістю – 150-200; у живої людини мають вигляд червоних крапок; розміщення грибоподібних сосочків у кожній людини індивідуальне, що може братися до уваги під час встановлення особи.

Робена-Мажито складка [C. F. Robin, E. F. Magitot] (Мажито складка) – складка слизової оболонки ротової порожнини у немовлят, розміщена вздовж коміркових дуг; полегшує акт смокання, забезпечуючи герметичність ротової порожнини.

Розенмюллера ямка [J. Ch. Rosenmuller] (Розенмюллера закуток, Розенмюллера сумка, Пертіка бухта, Пертіка дивертикул, Пертіка закуток; глотковий закуток, recessus pharyngeus) – заглибина на задній стінці носової частини глотки, позаду трубного валика і трубно-глоткової складки; у стінці глоткового закутка розвивається лімфоїдна тканина, що утворює глотковий мигдалик; запалення цієї тканини може призвести до набряку та закриття просвіту слухової труби і тимчасової глухоти.

Рюйса хід [F. Ruysch] (Рюйса закуток; носопіднебінний канал, canalis nasopalatinus) – канал, який закривається після народження; іноді він являє собою сліпий закуток на нижній поверхні твердого піднебіння, де відкривається різцевий канал, який називається носопіднебінним закутком (recessus nasopalatinus).

Сальтера лінії [S. J. Y. Salter] – лінії росту зуба, які спостерігаються в речовині дентину зуба, що розвивається.

Санторіні горбик [G. D. Santorini] (ріжку-

ватий горбик, tuberculum corniculatum) – потовщення задньої частини черпакувато-надгортанної складки за клиноподібним горбиком, яке утворюється за рахунок ріжкуватого хряща.

Санторіні зв'язка [G.D.Santorini] (персеплоткова зв'язка, lig. cricopharyngeum) – сполучнотканинний пучок, розміщений між пластинкою персеподібного хряща гортані та передньою стінкою гортанної частини глотки.

Санторіні хрящ [G.D.Santorini] (ріжкуватий хрящ, cartilago corniculata) – парний, конічної форми хрящ з вираженим ріжкуватим горбиком; своєю основою примикає до верхівки черпакувато-надгортанної складки; ширина – 2-3 мм; інколи відсутній.

Себіло заглибина [P.Sebileau] – заглибина між нижньою поверхнею язика та під'язиковою залозою.

Серре залози [A.E.A.Serres] (ясенні залози, glandulae gingivales) – острівці епітеліальних клітин, розташованих у товщі ясен дитини.

Серре канал [A.E.A.Serres] (канал кореня зуба, canalis radialis dentis) – формується на першому місяці внутрішньоутробного розвитку в молочних зубах на дні зубної комірки; редукується до 8 років життя дитини, але може зберегатися у дорослих з двома отворами: переднім, що знаходиться попереду і нижче підборідного отвору, і заднім – ззаду і нижче від отвору нижньої щелепи; відкривається на верхівці кореня зуба.

Спе лінія [F.G.Spee] – лінія, яка з'єднує верхівки щічних горбиків зубів від I малого кутнього до III великого кутнього; топографо-анатомічний орієнтир для планування мостоподібних зубних протезів.

Таренецького зв'язка [O.I.Таренецький] (присередина зв'язка, що підвищує щитоподібну залозу, lig. suspensorium glandulae thyroidea mediale) – зв'язка, яка з'єднує верхній кінець пірамідної частки щитоподібної залози з під'язиковою кісткою та щитоподібним і персеподібним хрящами гортані.

Томса відростки [J.Tomes] (дентинні відростки одонтобластів, processus odontoblasti dentini) – відростки, які входять у дентинні канали Келлікера з розвитком основної речовини дентину в процесі формування зуба (з 14-16 тижнів внутрішньоутробного розвитку).

Томса зернистий шар [Ch.S.Tomes] (ден-

тинний зернистий шар кореня, stratum granulosum dentini radialis) – незвапнений шар дентину на межі дентину і цементу, який складається з дрібних дентинних шарів.

Туртюоля горбик [K.Tourtual] (горбик черпакувато-надгортанної складки, colliculus cartilaginis arytenoideae) – підвищення на передньобічній поверхні черпакувато-надгортанної складки; від горбика донизу і медіально проходить дугоподібний гребінь, який обмежує знизу трикутню ямку.

Туртюоля зв'язка [K.Tourtual] – 1) бічна глоткова зв'язка (lig. pharyngea lateralis) – сполучнотканинний фіброзний тяж, що укріплює глотково-основну фасцію (fascia pharyngobasilaris), тягнеться вниз від кам'янистої частини скроневої кістки і влітається у фасцію; 2) середня глоткова зв'язка (lig. pharyngea media) – сполучнотканинний фіброзний тяж, що укріплює глотково-основну фасцію, від глоткового горбика зовнішньої основи черепа прямує вниз і влітається у фасцію; 3) дугоподібна зв'язка (lig. arcuatum) – сполучнотканинні фіброзні пучки між голосовою і присінковою зв'язками; 4) задня персеподібна зв'язка (lig. cricoarytenoideum posterius) – зв'язка, яка з'єднує верхній край пластинки персеподібного хряща з основою черпакувато-надгортанної складки; 5) щитоподібна зв'язка (lig. thyroepiglotticum) – зв'язка, яка з'єднує надгортанне стебло з внутрішньою поверхнею кута щитоподібного хряща, біля верхньої щитоподібної вирізки.

Туртюоля м'яз [K.Tourtual] (Меркеля м'яз; рога-персеподібний м'яз, m. ceratocricoides) – непостійний м'язовий пучок, який починається від пластинки персеподібного хряща і прикріплюється до нижнього рогу щитоподібного хряща.

Феррейна зв'язка [A.Ferrein] (голосова зв'язка, lig. vocale) – парний пучок еластичних волокон, натягнутий між внутрішньою поверхнею кута щитоподібного хряща (біля верхньої його вирізки) та голосовим відростком черпакувато-надгортанної складки; голосові зв'язки являють собою присерединні відділи голосових складок.

Флейшмана сумка [L.F.Fleishmann] – слизова сумка, яка знаходиться між підборідно-язиковим м'язом та слизовою оболонкою ротової порожнини.

Флісса точки [W.Fliess] – точки на слизовій оболонці передньої частини носової перегородки, середньої і нижньої носових рако-

вин, дія на які викликає зміни функціонального стану органів грудної та черевної порожнини; топографоанатомічний орієнтир для рефлексотерапії.

Фольтца заслінки [J.Ch.E.Foltz] (заслінки носо-сльозової протоки, *valvulae canalis nasolacrimalis*) – випини слизової оболонки біля устя носо-сльозової протоки.

Ценкера дивертикул [F.A.Zencer] (дивертикул стравоходу, *diverticulum oesophagi*) – мішкоподібний випин шийної частини стравоходу; утворюється на його задній стінці, а потім поширюється й на бічну стінку.

Чермака проміжки [J.N.Czermak] – щілинноподібні простори між дентинними відростками одонтобласта Томса і стінкою дентинних каналців.

Швальбе фасція [G.A.Schwalbe] (трубно-

плоткова фасція, *fascia salpingopharyngea*) – частина перетинчастої пластинки слухової труби.

Шнейдера оболонка [C.V.Schneider] – слизова оболонка нюхової ділянки носової порожнини (*tunica mucosa regio olfactoriae cavitas nasi*), яка містить клітини високого багаторядного епітелію: нюхові рецепторні (нейросенсорні), підтримуючі та базальні клітини; нюхова ділянка розміщена в межах верхнього носового ходу та клино-решітчастого закутка, де знаходяться нюхові нейросенсорні клітини; нюхова ділянка охоплює частину слизової оболонки носової порожнини верхніх носових раковин і вільні, обернені до перегородки носа поверхні середніх носових раковин, а також відповідну верхню частину носової перегородки.

Література

1. Кернесюк Н.Л. *Оперативная хирургия и топографическая анатомия. Ч. 1. Общая оперативная хирургия и топографическая анатомия: Учебник* / Н.Л.Кернесюк. – Екатеринбург: Изд. УГМА, 2003. – 312 с.
2. *Міжнародна анатомічна номенклатура* / за ред І.І.Бобрика, В.Г.Ковешнікова. – К.: Здоров'я, 2001. – 328 с.
3. *Міжнародна гістологічна та ембріологічна номенклатура* / А.Й.Іванова, Ю.Б.Чайковський, О.Д.Луцик. – Львів: Львів. мед. ін-т, 1993. – 176 с.
4. *Портус Р.М. Словник-довідник з клінічної анатомії – російсько-українсько-латинський* / – Запоріжжя: Поліграф, 2005. – 560 с.
5. *Топоров Г.Н. Словарь терминов по клинической анатомии* / Г.Н.Топоров, Н.И.Панасенко. – М.: Медицина, 2008. – 464 с.
6. *Донат Тибор. Толковый анатомический словарь* / Донат Тибор. – Будапешт, 1964. – 590 с.